

Jaarverslag 2008 ***Stichting Het Kronendak***

1. Bestuur en adviseurs

De bestuurssamenstelling in 2008 was als volgt (tussen haakjes het jaar van aftreden):

Erevoorzitter:	Prof. Dr. Ir. R.A.A. Oldeman, em. hoogleraar Wageningen (t/m 20 mei 2008 Voorzitter)
Voorzitter:	Dr. Ir. H. Vester (vanaf 20 mei 2008)
Vice-voorzitter:	Dr. Ir. P.C. Romeijn, directeur Treemail te Heelsum (2010).
Vice-voorzitter:	Prof. Dr. Ir. A.F. van der Wal, oud hoogleraar Wageningen (2011)
Penningmeester:	Ir. P. Hulsebosch, directeur Trexco te Rhenen (2014).
Secretaris:	Ir. Ing. R.B. Buiting, directeur Buiting Advies (2011).

2. Adviseurs

Algemeen Adviseur: Prof. Dr. C.W.P.M. Blom, oud- Rector Magnificus Radboud Universiteit.
Algemeen Adviseur: Ir. E. Kuiler-IJzerman, mededirecteur 'De Ommuurde Tuin' te Renkum
Algemeen Adviseur: Mr. R.G. Fierst van Wijnandsbergen, oud-notaris te Wageningen.
Wetenschapsadviseur: Mevr. Drs.. A. Visscher, onderzoekster, Gainesville University, Florida.
Juridisch Adviseur ad hoc: Mr. P.J. Verschoof, oud-kantonrechter te Wageningen.

3. Bestuursvergaderingen en wijzigingen

In 2008 werden 7 bestuursvergaderingen belegd (151 t/m 157) en één jaarvergadering die bijgewoond werd door alle bestuursleden, drie adviseurs en de Ruinen-hoogleraar Prof. Wolf.

Tijdens de Jaarvergadering wordt Oldeman als voorzitter opgevolgd door Vester. Direct daarna wordt Oldeman unaniem tot Erevoorzitter benoemd. Hulsebosch wordt opnieuw voor een periode van 5 jaar tot penningmeester benoemd.

4. Beleid en strategie

4.1 Steun in 2008

De stichting ontving in 2008 wederom onmisbare en gewaardeerde steun van derden aan haar projecten. Helaas zijn deze bijdragen opnieuw gekrompen, hetgeen fondsenwerving naar een nog hogere trap van prioriteit heeft geschoven.

4.2 Mej. Dr. Jakoba Ruinen-leerstoel

De bijzondere Mej. Dr. Jakoba Ruinen-leerstoel ging in 2008 met de in 2006 gekozen opzet verder: Dr. Romeijn en Dr. Vester ondersteunden hoogleraar Prof. Wolf. De lijst van 4 wetenschappelijke publicaties, waarvan er een bestond uit een hoofdstuk in een boek, afkomstig van de leerstoel, toont de voortgaande positieve resultaten uit dit project. Voor de volledige lijst met publicaties wordt verwezen naar bijlage 1.

4.3 Jungle Lodge Amazonat

In de loop van 2008 is den Ouden voor een kunstmissie naar de lodge vertrokken. Dit bezoek levert nieuwe kunstuitingen op (zowel videokunst als schilderijen).

4.4 Eden

Dr. Romeijn en Prof. Wolf hebben ook in 2008 de contacten met het Eden Project (Cornwall, UK) warm gehouden. Na verscheidene reizen lijken de mogelijkheden voor een gezamenlijk project voor een epifytenplantage in "het tropische bosgebied" van de grote koepels steeds harder te worden.

4.5 Internet

De door onze vice-voorzitter Dr. Romeijn op internet geplaatste teksten bleven ook in 2008 bezoekers trekken. Er werden wederom teksten "gedownload". De website wordt goed bijgehouden met recente informatie en publicaties:
www.treemail.nl/kronendak.

5. Overige projecten

5.1 Mexico

De eerdere plannen vanuit de UvA om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn een gecombineerde opleiding te ontwikkelen samen met Ecosur (Mexico), hebben geleid tot het ontwikkelen van een gezamenlijke excursie door Nederlandse en Mexicaanse studenten naar Mexico. Voor de voorbereidende reis is budget gereserveerd. Reis is nog niet uitgevoerd.

6. Publicaties

Voor de publicaties welke door (mede) ondersteuning van de Stichting tot stand zijn gekomen wordt verwezen naar Bijlage 1.

Zie www.treemail.nl/kronendak voor een complete lijst van ondersteunde publicaties vanaf 1989.

7. Samenwerking

De samenwerking met de Universiteit van Amsterdam droeg, via de bijzondere Mej. Dr. Jakoba Ruinen-leerstoel in de Fylosfeerwetenschappen, nog steeds significant bij aan de ontwikkeling van de potentiële intensivering van onderzoek naar het kronendak en universitair onderwijs op dit gebied.

De samenwerking met de Amazonat lodge is hierboven reeds behandeld.

Zonder deze bij name te noemen wordt hier dankbaar de vruchtbare samenwerking met en concrete steun van een aantal particulieren en organisaties gememoreerd, die bijdroegen aan uitvoering en voorbereiding van projecten en aan de financiering van de bijzondere leerstoel.

8. Mej. Dr. Jakoba Ruinenleerstoel

Een overzicht van de activiteiten van Prof. Wolf, bijzonder hoogleraar van onze stichting op de Mej. dr. Jakoba Ruinenleerstoel in de Fylosfeerwetenschappen (Universiteit van Amsterdam, IBED) in 2007 is als bijlage 1 bijgevoegd.

Gedaan te Dieren, 24 april 2009, Ir. Ing. R.B. Buiting, secretaris

Bijlage 1

JAARVERSLAG 2007 MEJ. DR. JAKOBA RUINEN-LEERSTOEL GRENSVLAKECOLOGIE

Prof. Dr. Jan H.D. Wolf

JAARVERSLAG 2008 MEJ. DR. JAKOBA RUINEN-LEERSTOEL GRENSVLAKECOLOGIE

Prof. Dr. Jan H.D. Wolf

ANALYSE

In 2008 is de productie van wetenschappelijke artikelen doorgegaan. Twee artikelen zijn gepubliceerd (*Biotropica*) en vier andere artikelen werden geaccepteerd door de redacties van diverse tijdschriften (*Flora*, *Plant Biology*, *Journal of Tropical Biology* en *Biotropica*). Ik verwacht dat in het bijzonder het protocol voor het bemonsteren van de diversiteit en hoeveelheid aan epifyten in het kronendak, met Nalini Nadkarni en Rob Gradstein als co-auteur, goed zal worden ontvangen door de wetenschappelijke gemeenschap.

Daarnaast heeft het jaar 2008 in het teken gestaan van het begeleiden van studenten (PhD en MSc), het geven van onderwijs en het opzetten van een veldcursus Tropische Ecologie.

De promotieonderzoeken van Mej. Rebecca Hsu (Taiwan) en Mej. Ana Maria Benavides (Colombia) zijn in volle gang. In 2008 heb ik een bezoek gebracht aan Rebecca Hsu in Taiwan om te helpen bij de opzet van een transplantatie-experiment waarmee we hopen de respons van *Asplenium* varens op klimaatsverandering te kunnen voorspellen. Een artikel aan de hand van Rebecca Hsu en mij over de fyto geografie van epifyten op Taiwan is geaccepteerd (*Flora*).

Mej. Benavides heeft met haar Alban beurs het gehele jaar 2008 veldwerk verricht aan de kolonisatiestrategieën van aronskelkachtigen in jonge bossen rondom Leticia.

Twee MSc studenten, Lucas Molleman en Sil Boeve, werden door de leerstoel in 2008 uitgezonden naar India voor onderzoek aan het ongecontroleerd oogsten van korstmossen uit de natuur. Dit onderzoek is in samenwerking met ATREE. In 2008 heeft Wolf een bezoek gebracht aan de studenten in het veld. Beide studenten hebben met succes (cum laude) hun stage afgerond met een manuscript voor een artikel (in review, *Biological Conservation*).

In 2008 hebben wederom Vester en Wolf bijdragen aan het bacheloronderwijs aan de UvA geleverd. Het grootste deel van het aantal uren college binnen de cursus Tropische Ecologie wordt door de leerstoel verzorgd. De uitgebreide bijbehorende syllabus omvat 48 pagina's. Daarnaast heeft Wolf een bijdrage geleverd aan de cursus Natuurbeheer en Biodiversiteit.

Een HBO student van Van Hall Larenstein, Martijn Peters, heeft in de IBED kas een succesvolle methode ontwikkeld voor de kweek van bromelia's uit zaad.

Wolf en Duivenvoorden hebben in 2008 een bezoek gebracht aan Hans Vester (ecosur) op het Yucatan schiereiland voor de ontwikkeling van een MSc veldcursus Tropical Ecology. Gezamenlijk hebben zij een 12 daagse rondreis in het zuidoosten van Mexico georganiseerd waarbij de ecologie van het kronendak veel aandacht krijgt (o.a. bezoek canopy farm). De

excursie en het bijbehorende budget is aan de IBED en het Onderwijsinstituut van de Universiteit van Amsterdam ter goedkeuring voorgelegd.

Naast de positieve ontwikkelingen op het gebied van onderzoek en onderwijs verliep het binnenhalen van fondsen ook in 2008 moeizaam. Het Global Canopy Programme "Whole Forest Observatories" project, waarbij de leerstoel intensief betrokken is, lijkt definitief van de baan.

De strategie is nu om samen met het Eden Project een kronendakproject binnen te halen gericht op voorlichting, duurzaam gebruik en bescherming van de diversiteit in het kronendak. De grote lijnen van deze strategie zijn door Het Eden Project publiekelijk omarmd doormiddel van een publicatie in het Eden-blad over 'Hanging gardens and sacred bromeliads'.

Op 15 november 2008 is er een eind gekomen aan de tweede fase van de leerstoel (2005-2008). In mei 2008 heeft de leerstoelhouder na overleg met het curatorium een werkplan/subsidieaanvraag opgesteld voor de laatste fase van de leerstoel (2008-2010). De subsidieaanvraag is niet alleen bedoeld om de voortgang van de leerstoel gedurende de komende twee jaar veilig te stellen maar hoopt ook de randvoorwaarden te scheppen zodat Wolf na 2010 zijn activiteiten aan de UvA zal kunnen vervolgen. Diverse scenario's zijn daartoe aan de universiteit van Amsterdam voorgelegd.

DE ACTIVITEITEN VAN DE LEERSTOELGROEP OP EEN RIJ

Het doel van voornoemde subsidie Gensvlakeecologie is om wetenschappelijke kennis te vergaren (1), te onderwijzen (2), te verspreiden (3) en toe te passen (4) op tropische ecosystemen, vooral van die in het kronendak. Om dit doel te bereiken zijn de volgende acties ondernomen, gerangschikt per onderdeel.

1. Vergaren van wetenschappelijke kennis

In 2008 is er voortgang geboekt aan vier onderzoeksprojecten (A1-A4):

A1 Het promotieonderzoek van Ana Maria Benavides aan "Succession in epiphyte communities in upper Amazonia" verloopt voorspoedig.

Promotor: Jan Wolf (IBED-UvA). Co-promotor: Joost Duivenvoorden (IBED-UvA)

Hoofd financiering: Alban

Aanvullende financiering: AUV-fonds vanuit het Wilhelm Brand fonds: 675.00 Euro; Schure-Beijerinck Popping fonds: 1500.00 Euro; Alberta Mennega Stichting: 800.00 Euro.

A2 Het promotieonderzoek van Rebecca Hsu aan "The impact of global climate change on epiphyte communities in Taiwan" verloopt voorspoedig. Een eerste publicatie is geaccepteerd, een epifyten database met ca. 20.000 records is opgezet, en veldexperimenten zijn ingezet.

Promotores: Jan Wolf (IBED-UvA) en Geert de Snoo (CML-UL)

Co-promotores: Gerard Oostermeijer (IBED-UvA) en Wil Tamis (CML-UL)

A3 Het onderzoek aan "Conservation status, life history, and restoration potential of the rare and endangered *Magnolia wolfii* (Lozano-C) Govaerts" wordt voortgezet door de Universidad Tecnologica de Pereira, Colombia. Honderden zaden zijn verzameld voor kieming en distributie.

A4 Diego Helguera en Eliana Martínez P. hebben de inventarisatie van epifytische gemeenschappen in zes eikenbossen van het Bosque Macanal reservaat, Colombia, vrijwel afgerond. Financiering door Stichting Het Kronendak.

2. Onderwijs (exclusief begeleiding promotieonderzoek)

BSc	Contacturen	Vorbereiding (uren)	Totaal (uren)
Cursus tropische ecologie			
College Wolf	9	27	36
College Vester	6	18	24
Natuurbeheer en Biodiversiteit (B03K)			
College Wolf	4	12	16
Begeleiding scriptie Wolf	4	2	6
		TOTAAL	82
MSc			
Stage Luc Molleman en Sil Boeve aan "duurzaam gebruik lichenen, India"	10 dagen begeleiding ter plaatse (India)		
Advanced field course Tropical Ecology	14 dagen voorbereiding ter plaatse (Mexico)		

3. Verspreiding van wetenschappelijke kennis

In 2008 zijn de volgende wetenschappelijke publicaties afgerond:

Hoofstuk boek:

Wolf, Jan H.D. (in press). Embracing epiphytes in sustainable forest management: a pilot study from the Highlands of Chiapas, Mexico. In: Tropical montane cloud forests (Scatena et al., eds.). Cambridge University Press.

Artikelen in wetenschappelijke tijdschriften:

Toledo-Aceves, T., and J.H.D. Wolf. 2008. Germination and establishment of the epiphyte *Tillandsia eizii* L.B. Smith in the canopy of a pine-oak forest in the Highlands of Chiapas, Mexico. *Biotropica* 40(2): 246-250.

Cascante-Marín, Alfredo, Jan H.D. Wolf, J. Gerard B. Oostermeijer, and J.C.M. den Nijs. 2008. Establishment of epiphytic bromeliads in successional tropical premontane forests in Costa Rica. *Biotropica* 40(4): 441-448.

Wolf, J.H.D., S.R. Gradstein, N.M. Nadkarni. in press. A protocol for sampling vascular epiphyte richness and abundance. *Journal of Tropical Ecology*.

Alfredo Cascante-Marín¹, Noemi von Meijenfeldt, Hanneke M. H. de Leeuw, Jan H. D. Wolf, J. Gerard B. Oostermeijer and Joannes C. M. den Nijs. in press. Dispersal limitation in epiphytic bromeliad communities in a Costa Rican fragmented montane landscape. *Journal of Tropical Ecology*.

Alfredo Cascante Marín, Jan H. D. Wolf, J. Gerard B. Oostermeijer. in press Wasp florivory decreases reproductive success in an epiphytic bromeliad. *Plant Biology*.

Hsu , Chia-Chun and Wolf, Jan H. D. in press. Diversity and phytogeography of vascular epiphytes in a tropical-subtropical transition island, Taiwan. *Flora*

Artikelen in niet wetenschappelijke tijdschriften:

Wolf, Jan 2008. KMTR, a treasure in the eye of the beholder. *Agasthya* 2 (2): 4.

Wolf, Jan and Martijn Peters. 2008. Hanging gardens and sacred bromeliads in the rainforest biome. *Eden The Magazine* Autumn 2008:12-13.

4. Toepassing van wetenschappelijke kennis

Er zijn goede contacten met het Eden-project in Cornwall onderhouden. Gekweekte bromelias zijn in de tropische kas van Eden uitgeplant. Een gezamenlijk bromeliaproject is in voorbereiding.

Wolf/mei/'09